

HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 5/2013 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 10 päivänä huhtikuuta 2013 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 30/2013 vp).

Lausunnot

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta, lakivaliokunta ja puolustusvaliokunta ovat antaneet asiasta lausunnon (PeVL 27/2013 vp, LaVL 22/2013 vp, PuVL 12/2013 vp), jotka on otettu tämän mietinnön liitteiksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöjohtaja Hanna Nordström, puolustusministeriö
- esittelijäneuvos Juha Haapamäki, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia
- poliisiylitarkastaja Jaakko Christensen, sisäministeriö
- valtiosyyttäjä Juha-Mikko Hämäläinen, Valtakunnansyyttäjänvirasto
- Puolustusvoimien asessori Tuija Sundberg ja tutkintaosaston päällikkö, komentaja Jari Ylitalo, pääesikunta

- poliisiylitarkastaja Arto Hankilanoja, Poliisihallitus
- lakimies Merja Maijala-Liljestrand, Tulli
- valtakunnallinen pääluottamusmies Mika Oranen, Aliupseeriliitto ry
- asiamies Ari Pakarinen, Päälystöliitto ry
- asiamies Ari Pakarinen, Upseeriliitto ry
- puheenjohtaja Egzon Delija, Varusmiesliitto ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Rikosseuraamuslaitos
- sisäministeriö, rajavartiolaitos-osasto
- ulkoasiainministeriö
- oikeusministeriö
- liikenne- ja viestintäministeriö
- tietosuojavaltuutettu
- korkein oikeus
- Helsingin hovioikeus
- Helsingin hallinto-oikeus
- keskusrikospoliisi
- suojelupoliisi
- Helsingin poliisilaitos
- Suomen Asianajajaliitto
- Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry
- professori Olli Mäenpää
- professori Matti Tolvanen
- professori Kaarlo Tuori.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki sotilaskurinpidoista ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa, joka korvaisi voimassa olevat sotilaskurinpitolain ja poliisin tehtävien suorittamisesta puolustusvoimissa annetun lain.

Esitys on laadittu voimassa olevien lakien pohjalta. Uudistuksen tavoitteena on luoda johdonmukainen ja ajantasainen säännöstö, joka kaikilta osin vastaa perustuslain asettamia vaatimuksia. Myös muun lainsäädännön muutoksista aiheutuvat muutostarpeet on otettu huomioon.

Lakiin ehdotetaan säädettäväksi muutoksenhakuoikeus myös nykyisiin kurinpito-ohjennuksiin. Samalla luovuttaisiin erottelusta kurinpito-ohjennuksiin ja kurinpitorangeistuksiin siten, että kaikkia seuraamuksia kutsuttaisiin kurinpitorangeistuksiksi. Poistumiskielto ja poistumisrangeistus yhdistettäisiin yhdeksi seuraamuslajiksi, poistumiskielloksi. Enintään kolmen vuorokauden poistumiskieltoa ei saisi panna täytäntöön poistumiskieltoon määrätyn viikko-ohjelman mukaisen viikonloppuvapaan, juhlapyhän tai vastaavan vapaan aikana. Kantelua koskevia säännöksiä ei sisältyisi sotilaskurinpitoa koskevaan lainsäädäntöön.

Joukko-osaston komentajaa alempien kurinpitoesimiesten tekemistä päätöksistä tehtäisiin ensin ratkaisupyyntö joukko-osaston komentajalle. Joukko-osaston komentajan ratkaisupyynnön perusteella tekemään päätökseen voisi hakea muutosta tuomioistuimelta. Joukko-osaston komentajan ja häntä ylempien kurinpitoesimiesten päätöksistä voisi valittaa suoraan tuomioistuimeen. Määräaika muutoksen hakemiselle olisi kaikissa tapauksissa seitsemän päivää päätöksen tiedoksiantamisesta.

Kurinpitomenettelyssä määrätty kurinpitorangeistukset olisivat varoitusta ja kurinpitosaakkoa lukuun ottamatta pantavissa täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, jollei joukko-osaston komentaja tai tuomioistuin erityisestä syystä määrää, ettei täytäntöönpanoa saa aloittaa tai jatkaa.

Asianosainen tai kurinpitoesimies voisi hakea kurinpitopäätöksen poistamista tai purkamista tuomioistuimelta. Menettelyssä noudatettaisiin soveltuvin osin yleisiä ylimääräistä muutoksenhakua koskevia säännöksiä. Kurinpitopäätöstä ei voitaisi muuttaa rangaistun vahingoksi puolustusvoimien omin, sisäisin toimenpitein.

Syyttäjän osallistumisesta kurinpitovalituksen käsittelyyn luovuttaisiin. Eräät turvallisuutta ja järjestystä koskevat säännökset ehdotetaan siirrettäväksi puolustusvoimista annettuun lakiin.

Laissa säädettäisiin nykyistä täsmällisemmin ja kattavammin puolustusvoimien rikostorjuntaa hoitavien toimivaltuuksista toisaalta perus- ja ihmisoikeuksien suoja ja toisaalta rikostorjunnan tarpeet huomioon ottaen. Laissa erotettaisiin nykyistä selkeämmin rikosten ennalta estäminen ja paljastaminen rikosten selvittämisestä. Nykyistä tarkemmin säädettäisiin myös oikeudesta saada tietoja eräistä viranomaisten rekistereistä ja rikostorjunnassa pidettävistä henkilörekistereistä.

Uutena ehdotetaan säädettäväksi poliisin antamista avusta silloin, kun puolustusvoimien rikostorjuntaa hoitavilla ei ole toimivaltaa tehtävien hoitamiseksi tarpeelliseen toimenpiteeseen.

Poikkeusoloja koskevat säännökset säädettäisiin suoraan laissa. Lisäksi puolustusvoimien rikostorjunnan valvonnasta säädettäisiin nykyistä kattavammin.

Samalla ehdotetaan muutettaviksi rikoslakia, sakon täytäntöönpanosta annettua lakia, turvallisuusselvityksistä annettua lakia, tieliikennelakia, ulkomaalaisrekisteristä annettua lakia, kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta annettua lakia, puolustusvoimista annettua lakia, sotilaisesta kriisinhallinnasta annettua lakia, nimikirjalakia ja henkilötietojen käsittelystä rangaistusten täytäntöönpanossa annettua lakia.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

*Yleisperustelut**Yleistä*

Sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa ehdotetulla lailla korvataan nykyinen sotilaskurinpitolaki (331/1983) ja poliisin tehtävien suorittamisesta puolustusvoimissa annettu laki (1251/1995). Uudistuksella pyritään ajankäytön ja selkeyttämään sotilaskurinpitoa ja puolustusvoimien rikostorjuntaa koskevaa lainsäädäntöä sekä saattamaan se vastamaan perustuslaista johtuvia vaatimuksia. Sääntelyn uudistaminen on tarpeen myös vuoden 2014 alusta voimaan tulleen uuden poliisi-, esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön huomioon ottamiseksi.

Hallintovaliokunta pitää tärkeänä, että ehdotetussa laissa erotetaan nykyistä selkeämmin rikosten selvittäminen rikosten ennalta estämisestä ja paljastamisesta. Tätä ilmentää myös säädettävän lain rakenne. Hallituksen esityksessä on huomioitu puolustusvoima uudistuksen ehdotukset siitä, että pääesikunnan tutkintaosastolla ollut rikosten selvittäminen koskeva esitutkintatehtävä siirretään pääesikunnan oikeudelliselle osastolle sekä rikosten ennalta estämistä ja paljastamista koskeva tehtävä pääesikuntaan perustettavalle tiedusteluosastolle.

Sotilaskurinpitomenettely

Sotilaskurinpitomenettelyssä selvitetään ja ratkaistaan puolustusvoimien sisäisten järjestysmääräysten rikkomisia ja sotilasrikoksia sekä pannaan täytäntöön kurinpitoseuraamuksia. Voimassa olevan sääntelyn on arvioitu toimineen pääasiassa hyvin, minkä vuoksi sotilaskurinpidon perusratkaisuihin ei esitetä muutoksia. Keskeisiä ehdotettuja muutoksia ovat muun muassa rikosten selvittäminen hoitavien virkamiesten toimivaltuuksien nykyistä täsmällisempi sääntely, muutoksenhakuoikeuden laajentaminen myös nykyisiin kurinpito-ohjennuksiin sekä kurinpitorangeistuksen välittömään täytäntöönpanoon siirtyminen nykyistä laajalaisemmin. Uusissa asioissa ehdotetaan säädettäväksi

muun muassa poliisin antamasta avusta, poliisin otto-oikeudesta sekä pääesikunnan esitutkintaa hoitavien virkamiesten velvollisuudesta ilmoittaa selvittettävänä olevasta rikoksesta, käynnisteistä toimenpiteistä ja salaisten pakkokeinojen käytöstä poliisille. Sotilaskurinpitomenettelyn kohteena olevan henkilön oikeusturvaa parantavat muutoksenhakuoikeuden laajentamisen lisäksi muun muassa kurinpitovalituksen tekemiseen varatun ajan pidentäminen, esitutkinnan suorittajalle säädettävät koulutusvaatimukset, sotilaslakimiesten roolin vahvistaminen sekä se, ettei kurinpitopäätöstä enää voida muuttaa rangeistun vahingoksi puolustusvoimien omin sisäisin toimenpitein.

Muutoksenhakuun ehdotetaan kaksiportaista menettelyä. Joukkoyksikön komentajan, perusyksikön päällikön tai perusyksikön väepelin kurinpitopäätökseen haetaan muutosta joukko-osaston komentajalta (ratkaisupyynnö). Joukko-osaston komentajan tai häntä ylemmän kurinpitoesimiehen kurinpitopäätökseen sekä joukko-osaston komentajan ratkaisupyynnön perusteella antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla (kurinpitovalitus). Hallintovaliokunta toteaa, että ehdotettu ratkaisupyynnömenettely vastaa pitkälti hallinnollisessa prosessissa käytettyä oikaisupyynnöä, mutta poikkeavan käsitteen käyttämistä voidaan pitää tässä yhteydessä perusteltuna, koska sotilaskurinpitomenettely on perinteisesti katsottu eräänlaiseksi nopeutetuksi rikosprosessiksi. Lakivaliokunnan lausunnon mukaan kurinpitoasian käsittelyä tuomioistuimessa ei voida myöskään suoraan verrata tavantavanomaiseen rikosprosessiin tai muutoksenhakuun hovioikeudessa, koska kyseessä on eräänlainen omalajinen muutoksenhakumenettely yleisessä tuomioistuimessa. Sen vuoksi myös muutoksenhakumenettelyä koskevat säännökset osin poikkeavat yleisistä säännöksistä. Kun muutoksenhakuoikeus laajenee ja uusi muutoksenhakumenettely otetaan käyttöön, hallintovaliokunta pitää asianmukaisena, että tuomioistuimiin saapuvia asiamaaria ja kurinpitovalituksen käsitteilyä ottamiselle säädettyä määräaikaa seurataan.

Rikosten ennalta estäminen ja paljastaminen

Hallintovaliokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että rikosten ennalta estäminen ja paljastaminen säilyy myös vastaisuudessa puolustusvoimien tehtävänä. Tärkeää on, ettei sääntely kuitenkaan rajoita suojelupoliisin laissa säädettyä toimivaltaa. Puolustusvoimien rikostorjunnassa on kyse sotilaallisen maanpuolustuksen alalla Suomeen kohdistuvaan tiedustelutoimintaan ja sotilaallisen maanpuolustuksen tarkoitusta vaarantavaan toimintaan liittyvien rikosten ennalta estämisestä ja paljastamisesta. Kysymys on hyvin vakavista rikoksista. Kyseiset rikokset tutkii suojelupoliisi, kuten nykyisinkin.

Rikostorjunnan tarkoituksena on tunnistaa, paljastaa ja estää Suomen sotilaalliseen maanpuolustukseen kohdistuvia sisäisiä ja ulkoisia uhkia, joita vieraiden valtioiden tiedustelupalvelut, yksittäiset henkilöt tai organisaatiot tarkoituksellisesti kohdistavat maahamme. Kysymys on puolustuspolitiikkaan, puolustusteollisuuteen sekä puolustusjärjestelmään liittyvien uhkien ennalta estämisestä ja paljastamisesta. Yhtäältä on tarve suojautua puolustusvoimiimme tai sen hankkeissa sekä kehitys- ja tutkimustoiminnassa mukana oleviin sidosryhmäyrityksiin kohdistuvasta laittomasta tiedonhankinnasta. Toisaalta pyrkimyksenä on ennalta estää ja paljastaa sotilaallisen maanpuolustuksen tarkoitusta vaarantavaa toimintaa, kuten pääsyä puolustusvoimien salassa pidettävään tietoon tai materiaaliin.

Valiokunta pitää perusteltuna, että sotilasvastatiedustelussa on käytettävissä, hallituksen esityksestä ilmenevin salaista tiedonhankintaa koskevin rajoituksin, uudessa poliisilaissa (872/2011) säädetty toimivaltuudet rikosten ennalta estämiseen ja paljastamiseen. Puolustusvoimissa rikosten ennalta estämisessä ja paljastamisessa tyypillisiä rikosnimikkeitä ovat rikoslain 12 luvussa tarkoitetut maanpetosrikokset (muun muassa maanpetos, vakoilu ja luvaton tiedustelutoiminta) ja 13 luvussa tarkoitetut valtiopetosrikokset (muun muassa valtiopetos ja laitton sotilaallinen toiminta). Muun tyyppisiä rikoksia ovat puolustusvoimien salassa pidettävään tietoon (esimerkiksi puolustusvoimien suo-

rituskykyyn liittyvät tiedot) kohdistuvat tieto- ja viestintärikokset tai omaisuuteen (esimerkiksi aseet, ammuksiset, räjähteet) liittyvät rikokset.

Puolustusvoimissa tapahtuneiden muiden kuin edellä mainittujen rikosten selvittäminen — esitutkinta — on pääsääntöisesti puolustusjärjestelmän sisällä tapahtuvaa sotilasoikeudenkäyntiasioina tai sotilaskurinpitomenettelyssä käsiteltävien rikosten selvittämistä, jolla on merkitystä muun muassa sisäisen kurin ja järjestyksen ylläpitämisessä. Tutkittavat rikokset ovat yleensä rikoslain 45 luvussa tarkoitettuja sotilasarikoksia, kuten esimerkiksi palvelusrikos, niskottelu tai esimiesaseman väärinkäyttö, tai rikoslain 40 luvussa tarkoitettuja sotilaan virkarikoksia, joissa saattaa olla kysymys esimerkiksi työaikakirjanpidon epäselvyyksistä. Valiokunta toteaa, että niin sanotut salaiset tiedonhankintakeinot ovat puolustusvoimien toiminnassa keskeisemmässä roolissa rikosten ennalta estämisessä ja paljastamisessa kuin rikosten selvittämisessä. Tämän vuoksi eri tilanteissa käytettävissä olevissa toimivaltuuksissa olevat eroavaisuudet ovat perusteltuja. Hallituksen esityksessä on pakkokeinot ja niiden käytön edellytykset selkeästi erotettu toisistaan yhtäältä rikosten ennalta estämiseen ja paljastamiseen sekä toisaalta rikosten selvittämiseen käytettävissä oleviin toimivaltuuksiin.

Ehdotetun lain mukaan puolustusvoimien rikostorjuntaa hoitavien virkamiesten toimivaltuuksista on voimassa, mitä poliisilaissa (872/2011) toimivaltuuksista rikosten ennalta estämiseksi ja paljastamiseksi säädetään. Poliisilain 5 luvussa tarkoitettujen salaisten tiedonhankintakeinojen osalta puolustusvoimissa rikosten ennalta estämisessä ja paljastamisessa käytettävissä ovat kuitenkin vain tietyt, laissa erikseen luetellut keinot. Hallituksen esityksestä ilmenee tarkoituksena olevan, että poliisilakiin tulevaisuudessa mahdollisesti lisättävät uudet salaiset tiedonhankintakeinot eivät automaattisesti tuo puolustusvoimille uusia toimivaltuuksia, vaan niiden tarve tulee arvioida joka kerta erikseen. Tämä vastaa voimassa olevan poliisin tehtävien suorittamisesta puolustusvoimissa annetun lain eduskuntakäsittelyssä hallinto-

valiokunnan painottamaa periaatetta (HaVM 3/1995 vp — HE 57/1995 vp).

Uutena asiana ehdotetaan laissa säädettäväksi poliisin antamasta avusta silloin, kun puolustusvoimien rikostorjuntaa hoitavilla ei ole toimivaltaa tehtävien hoitamiseksi tarpeelliseen toimenpiteeseen. Lisäksi poliisilla on rikostorjunnan yleistoimivaltaisena viranomaisena erityisesti syystä oikeus myös oma-aloitteisesti ottaa rikosten ennalta estämistä ja paljastamista koskeva asia tutkittavakseen. Erityisellä syyllä viitataan esimerkiksi tilanteeseen, jossa poliisilla on käytettävissään olevien tietojen perusteella syytä epäillä puolustusvoimissa vireillä olevan asian liittyvän laajempaan poliisilla vireillä olevaan asiakokonaisuuteen tai esimerkiksi järjestäytyneeseen rikollisuuteen, mistä syystä kokonaisuutena asian tutkiminen poliisin toimesta on tarkoituksenmukaisempaa. Hallintovaliokunta katsoo, että ehdotetut säännökset selkeyttävät ja täydentävät vakiintuneen yhteistyön säädöspohjaa.

Hallintovaliokunta pitää tärkeinä myös nykyistä täsmällisempiä säännöksiä rikostorjunnassa pidettävistä henkilörekistereistä sekä niihin talletettavista tiedoista. Ehdotetussa laissa säädettäisiin nykyistä tarkemmin myös tietojen saannista eräistä viranomaisten rekistereistä.

Koulutus, valvonta ja uudistuksen seuranta

Ehdotettu lainsäädäntöuudistus merkitsee monia muutoksia nykytilaan. Niin sotilaskurinpitolainsäädäntöä soveltaville virkamiehille kuin poikkeusoloissa asevelvollisuuslain (1438/2007) mukaiseen palvelukseen tulevillekin tulee järjestää laajamittaista koulutusta uudesta lainsäädännöstä. Rikostorjunnan osalta hallintovaliokunta korostaa, että salaisia tiedonhankintakeinoja koskevien valtuuksien käyttö on vaativa tehtävä ja se edellyttää syvällistä perehtymistä ja kouluttautumista sekä teknisten että taktisten menetelmien käyttöön. Sen vuoksi on välttämätöntä, että salaisista tiedonhankintakeinoista järjestetään riittävästi koulutusta niin tiedonhankinnasta päättävälle kuin toimenpiteitä suorittavillekin virkamiehille ja että salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöä seurataan ja val-

votaan tehokkaasti. Saadun selvityksen mukaan virkamiesten uudet toimivaltuudet ja niiden käyttö on tarkoitus kouluttaa erityisesti näihin tehtäviin suunnatulla täsmäkoulutuksella tiiviissä yhteistyössä poliisin kanssa. Tarkoitus on, että koulutus on pääsisällöltään samanlainen kuin poliisin omalle organisaatiolle toteuttama vuoden 2014 alusta voimaan tulleen uuden poliisilain koulutus.

Salaisten pakkokeinojen ja salaisten tiedonhankintakeinojen asianmukaista käyttöä on tärkeää valvoa. Valiokunta tähdentää ensinnäkin sisäistä valvontaa. Lakiehdotuksessa säädetään myös puolustusministeriön suorittamasta valvonnasta sekä viitataan tältä osin uuteen pakkokeinolakiin (806/2011) ja poliisilakiin sekä niiden nojalla säädettyyn. Puolustusministeriölle asetetaan lailla lisäksi velvoite antaa eduskunnan oikeusasiamiehelle vuosittain kertomus nimetyistä salaisista pakkokeinoista ja salaisista tiedonhankintakeinoista sekä niiden suojaamisesta ja valvonnasta. Kertomus toimitetaan tiedoksi lisäksi suojelupoliisille. Valiokunta tähdentää, että eri viranomaisten oikeusasiamiehelle toimittamien kertomusten tulee olla vertailukelpoisia. Oikeusasiamiehen työskentelyaikataulu huomioon ottaen on tarpeen, että puolustusministeriön laatima kertomus annetaan oikeusasiamiehelle helmikuun loppuun mennessä.

Yhteenveto

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella hallintovaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Hallintovaliokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä tästä mietinnöstä ilmenevin kannanotoin ja muutosehdotuksin.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa

15 §. Kiinniotto ja pidättäminen. Ehdotuksen mukaan sotilasoikeudenkäyntilain (326/1983)

2 §:ssä tarkoitettua rikoksesta tavattu tai todennäköisin syin epäilty saadaan ottaa kiinni ja pidättää, jos kurin, järjestyksen tai turvallisuuden säilyttäminen taikka palauttaminen sitä vaatii. Perustuslakivaliokunnalla ei ole ollut huomauttamista kiinniottamista koskevaan säännökseen, mutta se katsoo pidättämistä koskevan sääntelyn menevän olennaisesti pidemmälle kuin aiemmin voimassa olleen pakkokeinolain (450/1987) ja vuoden 2014 alusta voimaan tulleen pakkokeinolain pidättämistä koskevat säännökset, jotka ovat sovellettavissa myös kurinpitomenettelyssä. Ehdotuksessa pidättämiselle ei aseteta rikoksen vakavuutta koskevia edellytyksiä, ja pykälän sanamuodon mukaan pidättäminen on mahdollista kaikkien sotilasoikeudenkäyntilain 2 §:ssä tarkoitettujen rikosten perusteella, jos kurin, järjestyksen ja turvallisuuden säilyttäminen taikka palauttaminen sitä vaatii. Perustuslakivaliokunnan mukaan pidättäminen merkitsee huomattavaa ja suhteellisen pitkäkestoisista puuttumista henkilökohtaiseen vapauteen, eikä pidättäminen ole perustuslakivaliokunnan mielestä oikeasuhtainen pakkokeino sellaisen rikoksen perusteella, josta voidaan tuomita ainoastaan sakkoa tai kurinpitorangeistus taikka josta ei yleisen rangaistuskäytännön mukaan seuraa sakkoa tai kurinpitorangeistusta ankarampaa rangaistusta. Ehdotettu säännös ei myöskään täytä Euroopan ihmisoikeussopimuksen vaatimuksia. Pykälästä on syytä poistaa mahdollisuus pidättämiseen, jolloin pidättäminen jäisi pakkokeinolain varaan. Vaihtoehtoisesti sotilaskurinpitoon liittyvän pidättämisen edellytykset ja tarkoitus on muutettava oikeasuhtaisuusperiaatteen ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen määräyksen mukaisiksi kytkemällä pakkokeinon käyttö rikoksen vakavuuteen ja erityisiin palvelusolosuhteisiin sekä rikosprosessuaaliseen tarkoitukseen. Tämä on edellytyksenä lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Hallintovaliokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten, että 15 §:stä poistetaan mahdollisuus pidättämiseen. Tätä vaihtoehtoa on myös lakivaliokunta esittänyt lausunnossaan. Ehdotus merkitsee sitä, että pidättämi-

nen on puolustusvoimissa toimitettavan esitutinnan yhteydessä mahdollista pakkokeinollaisa säädetyin edellytyksin.

26 §. Esitutkinnassa noudatettavat periaatteet. Ehdotetussa pykälässä luetellaan kuusi keskeistä periaatetta, joita esitutkinnassa tulee noudattaa. Pykälässä on lueteltu osa niistä esitutkintaperiaatteista, joista esitutkintalain (805/2011) 4 luvussa on säädetty. Pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, ettei luettelo ole tyhjentävä.

Hallintovaliokunta toteaa, ettei ehdotetussa pykälässä ole mainittu oikeutta käyttää avustajaa esitutkinnassa. Nimenomainen maininta oikeudesta käyttää avustajaa sisältyy vain muutoksenhakua koskevaan 7 lukuun. Esitutkintalain 4 luvun 10 §:n säännöstä oikeudesta avustajan käyttämiseen esitutkinnassa sovelletaan kuitenkin lakiehdotuksen 2 §:n nojalla myös kurinpitomenettelyssä suoritettavaan esitutkintaan. Saadun selvityksen mukaan pääesikunnan ohjeistuksessa lisäksi korostetaan, että rikoksesta epäillylle on ennen kuulustelun alkua tiedotettava muun ohella hänen oikeudestaan avustajan käyttämiseen esitutkinnassa. Tämä tulee myös kirjata kuulustelupöytäkirjaan. Lisäksi sotilasoikeudenkäyntilain 28 §:n perusteella oikeudenkäyntiavustaja voidaan määrätä myös esitutkinnan aikana. Valiokunnalla ei näin ollen ole huomauttamista ehdotettuun sääntelyyn.

28 §. Esitutinnan toimittavat virkamiehet. Ehdotuksen mukaan esitutkinnan toimittamisesta huolehtii kurinpitoesimies, jonka alaisessa joukossa tai hallintoyksikössä rikos on tehty tai rikoksesta epäilty palvelee. Lakiehdotuksen 35 §:n perusteella pääesikunta voi kurinpitoesimiehen pyynnöstä suorittaa esitutkinnan. Esitutkinnan siirtämisestä poliisille ehdotetaan säädettäväksi lain 28 ja 39 §:ssä.

Hallintovaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on eräiltä osin kiinnitetty huomiota puolueettomuuden varmistamiseen esitutkinnassa ja katsottu, että esitutkinnan siirtäminen poliisille tulisi säätää laajempaan kuin on esitetty tai perustaa riippumaton tutkintaelin puolustusvoimien

sisälle. Hallintovaliokunta yhtyy lakivaliokunnan käsitykseen siitä, että hallituksen esityksessä ehdotettua ratkaisua puoltaa sotilaskurinpidon tarkoitus ja kurinpitomenettelyn luonne ottaen samalla huomioon, että esityksessä on useilla eri tavoilla pyritty varmistamaan esitutinnan asianmukaisuus ja puolueettomuus sekä sotilaan oikeusturva. Tällaisia keinoja ovat muun muassa se, että esitutkinta voi käynnistyä myös ylempään kurinpitoesimiehen, eduskunnan oikeusasiamiehen ja syyttäjän päätöksellä, ja se, että esitutinnan voi suorittaa ylempi kurinpitoesimies tai pääesikunta (28 ja 35 §). Lisäksi ehdotetaan säädettävän nykyistä velvoittavammin, että tutkinta on siirrettävä poliisille, jos tutkinnan puolueettomuus, rikoksen vakavuus tai asian laatu muutoin sitä edellyttää (28 ja 39 §), ja poliisille ehdotetaan myös aiempaa laajempaa mahdollisuutta ottaa oma-aloitteisesti asia tutkittavakseen (39 §). Niin ikään lain tasolla säädetään kurinpitoesimiehenä toimimisen rajoituksista (11 §). Lisäksi kurinpitoesimiehet tukeutuvat käytännössä etenkin vakavien rikosten esitutkinnan käynnistämispäätöksissä oikeudellista asiantuntemusta omaaviin sotilaslakimiehiin. Hallintovaliokunta katsoo, että myös kurinpitomenettelyn edellyttämä joutuisuusvaatimus, puolustusvoimien toiminnan asiantuntijuus sekä poliisiin resurssien kohdentaminen yhteiskunnallisesti merkittävimpiin rikoksiin puoltavat ehdotettua ratkaisua.

36 §. Esitutkintaa hoitavat pääesikunnan virkamiehet. Perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että 2 momentissa mainitaan asetus nimeltä, mikä ei ole säädösten hierarkkisten suhteiden takia asianmukaista. Lakivaliokunnan lausunnosta lisäksi ilmenee, että pykälässä tarkoitetut toimivaltuudet liittyvät puolustusvoimien virkamiesten tehtäviin, eivät virkoihin. Tämän takia 2 momentissa on selvyiden vuoksi syytä viitata myös "tehtävään määräämiseen". Lisäksi selvityksen mukaan asetuksella on tarpeen säätää virkojen kelpoisuusehtojen lisäksi myös tehtäviin liittyvistä kelpoisuusvaatimuksista. Edellä olevan perusteella hallintovaliokunta ehdottaa, että 2 momenttiin lisätään mai-

ninnat tehtävään määräämisestä ja tehtävien kelpoisuusvaatimuksista ja että viittaus puolustusvoimista annettuun valtioneuvoston asetukseen poistetaan.

37 §. Pääesikunnan virkamiesten toimivaltuudet esitutkinnassa. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi nykyistä tarkemmin esitutkinnassa käytettävistä toimivaltuuksista. Lisäksi sovelletaan pakkokeinolain yleisiä säännöksiä salaisten pakkokeinojen käytön edellytyksistä ja toimivallasta päättää kyseisten keinojen käytöstä. Puolustusvoimien käytössä ovat pakkokeinolain mukaisista salaisista pakkokeinoista vain tietyt, erikseen säädetyt keinot. Kokonaan uusia pakkokeinoja puolustusvoimille ovat tukiasematietojen hankkiminen sekä teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkiminen. Päätöksen tukiasematietojen hankkimisesta tekee tuomioistuin (pakkokeinolain 10 luvun 11 §), kun taas teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkimisesta päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies (pakkokeinolain 10 luvun 25 §). Lakivaliokunnan lausuntoon viitaten hallintovaliokunta ehdottaa, että pykälän teknistä kuuntelua koskevaa 3 kohtaa selkeytetään nimenomaisella maininnalla siitä, ettei asuntokuuntelu kuulu puolustusvoimien käytettävissä olevaan pakkokeinovalikoimaan.

Uusi poliisilaki ei tunne pakkokeinolakia vastaavasti asuntokuuntelun käsitettä. Sen sijaan poliisilain 5 luvun 17 §:n 2 momentissa säädetään, että teknistä kuuntelua ei saa kohdistaa vakituiseen asumiseen käytettävään tilaan. Koska teknisen kuuntelun kohdentuminen vakituiseen asumiseen käytettävään tilaan on esitutkintaa edeltävässä vaiheessa näin rajattu poliisilta ja puolustusvoimilta jo mainitun säännöksen perusteella, edellä ehdotettua täsmennystä ei ole tarpeen tehdä rikosten ennalta estämistä ja paljastamista koskevaan lakiehdotuksen 89 §:n 4 kohtaan.

40 §. Ilmoittamisvelvollisuus. Pääesikunnan esitutkintaa hoitaville virkamiehille ehdotetaan säädettäväksi velvollisuus ilmoittaa salaisten pakkokeinojen käytöstä poliisille. Pykälän pe-

rustelujen mukaan tarkoituksena on, että tämä ilmoitus tehdään aina, kun se on mahdollista etukäteen ennen salaisen pakkokeinon käynnistämistä, jotta poliisi voi tarkistaa, kohdistuuko henkilöön poliisin tai muiden viranomaisten taholta tiedonhankintaa. Tilanteen niin edellyttäessä ilmoitus voidaan tehdä tehtävän jo alettua, jos ilmoittaminen viivästyttäisi tehtävän aloittamista toiminnan tarkoituksen vaarantamalla tavalla.

Hallintovaliokunta pitää tärkeänä poliisin informoimista sen varmistamiseksi, ettei asianosainen ole samanaikaisesti muiden tiedonhankintatoimenpiteiden kohteena. Tiedonsaanti on tarpeen myös viranomaisten rikostorjuntaresurssien järkevän käytön kannalta. Hallintovaliokunnan käsityksen mukaan pykälän perustelujen toteamus ilmoituksen ajoittamisesta vastaa käytännössä poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta annetun lain (687/2009, jäljempänä PTR-laki) 3 §:ää, jonka mukaan tieto rikoksesta ja siihen liittyvistä toimenpiteistä on ilmoitettava ilman aiheetonta viivytystä. Hallintovaliokunta katsoo, että ilmoituksen ajoitusta ei kuitenkaan ole asianmukaista jättää perustelujen varaan, vaan sen tulee ilmetä laista. Myös lakivaliokunta on pitänyt sitä perusteltuna. Edellä olevista syistä hallintovaliokunta ehdottaa pykälää täsmennettäväksi siten, että 37 §:ssä mainittujen salaisten pakkokeinojen käyttämisestä ilmoitetaan ilman aiheetonta viivytystä.

Hallintovaliokunta toteaa, että ehdotettu sääntely poikkeaa PTR-laista muun muassa siinä, että PTR-lain mukaan rikokseen liittyvistä toimenpiteistä sovitaan tapauskohtaisesti PTR-viranomaisten välillä. Nyt ehdotetun puolustusvoimia koskevan 40 §:n tarkoituksena on, että poliisi yleisenä esitutkintaviranomaisena pysyy tietoisena rikosten selvittämisen piirissä puolustusvoimissa vireillä olevista jutuista ja että ilmoitusvelvollisuuden alaan kuuluvista rikoksista ja ilmoitusmenettelystä sovitaan pääesikunnan esitutkintaa hoitavien virkamiesten ja poliisin välisessä yhteistoiminnassa, ei tapauskohtaisesti. Hallintovaliokunta pitää ehdotettua sääntelyä edellä mainitulla täsmennyksellä täyden-

nettynä tarkoituksenmukaisena ja poliisin tiedonsaannin asianmukaisesti turvaavana menettelyinä. Puolustusvoimien ja poliisin yhteistyö on ollut toimivaa, ja hallintovaliokunta tähdentää mainittujen viranomaisten velvollisuutta jatkosakin ylläpitää hyvää yhteistyötä ja neuvotteluyhteyttä.

46 §. Asian ratkaiseminen kurinpitomenettelyssä ja kurinpitorangeistuksen määrääminen.

Hallituksen esityksen perusteluiden mukaan kurinpitomenettelyä voidaan käyttää selvissä ja vähäisissä asioissa. Pykälän 1 momentin mukaan kurinpitorangeistus saadaan määrätä kurinpitomenettelyssä vain, jos rikoksesta epäilty on tunnustanut teon tai jos hänen syyllisyyttään voidaan muuten pitää selvänä. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota siihen, että kurinpitomenettelyssä käsiteltävän rikoksen vähäisyys ei kuitenkaan ilmene suoraan laista. Lakiehdotuksen mukaan kurinpitomenettelyssä voidaan tutkia sotilaskurinpitomenettelyn alaisen henkilön tekemä sotilasoikeudenkäyntilain 2 §:ssä tarkoitettu rikos. Rikoslain 45 luvun sotilasrikosten lisäksi tällaisia rikoksia ovat useat muut rikoslaissa rangaistaviksi säädetty rikokset. Osa näistä rikoksista, esimerkiksi henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset, eivät ole luonteeltaan vähäisiä. Lain soveltamisalaan kuuluu siten rikoksia, joita ei ole esityksen perusteluidenkaan mukaan tarkoitus käsitellä kurinpitomenettelyssä. Perustuslakivaliokunta katsoo, että ehdotettu sääntely jättää kurinpitomenettelyn ja sotilasoikeudenkäynnin välisen suhteen varsin epäselväksi ja sääntelyä olisi asianmukaisinta täsmentää määrittelemällä tarkoin kurinpitomenettelyn alaan tosiasiallisesti kuuluvat rikokset.

Hallintovaliokunta toteaa, että sääntelyä on tarpeen täsmentää. Hallintovaliokunta ei kuitenkaan pidä tarkoituksenmukaisena kurinpitomenettelyn alaan tosiasiallisesti kuuluvien rikosten luettelemista, vaan se katsoo lakivaliokunnan tavoin, että sotilaskurinpitomenettelyn ja sotilasoikeudenkäynnin välistä suhdetta voidaan selvittää täsmentämällä, että kurinpitomenettely koskee rikoksia, joista yleisen rangaistuskäy-

tännön mukaan ei olisi odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa. Hallintovaliokunta ehdottaa, että tätä koskeva säännös lisätään pykälään uudeksi 1 momentiksi, jolloin ehdotetun pykälän 1 ja 2 momentti siirtyvät 2 ja 3 momentiksi.

Tässä yhteydessä hallintovaliokunta toteaa vielä, että ehdotetun lain 45 §:n mukaan kurinpitoesimiehen on esitutkintapöytäkirjan perusteella päätettävä niistä toimenpiteistä, joihin kurinpitooasia antaa aiheutta. Kurinpitoesimiehen harkintaan vaikuttaa muun muassa sotilaslakimiehen lausunto, jonka yhtenä keskeisenä osana on esitutkinnan valmistuttua ottaa kantaa siihen, voidaanko asia käsitellä kurinpitomenettelyssä, muun muassa ottaen huomioon teon vakavuus.

56 §. Väliaikais määräys. Lakiehdotuksen 70 §:n mukaan kurinpitomenettelyssä määrätty kurinpitorangeistukset on varoitusta ja kurinpitotosakkoa lukuun ottamatta pantava täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Ehdotetun 56 §:n nojalla joukko-osaston komentaja voi kuitenkin ratkaisupyynnön ja tuomioistuin kurinpitovalituksen johdosta erityisestä syystä määrätä, ettei päätöstä panna toistaiseksi täytäntöön tai täytäntöönpanoa ei jatketa. Esityksen perusteluista ilmenee, että lainvoimaa vailla olevien kurinpitorangeistusten täytäntöönpanoa pidetään kurinpitomenettelyn toimivuuden kannalta välttämättömänä (s. 28/II) ja väliaikais määräys on tarkoitettu käytettäväksi vain poikkeuksellisesti (s. 66/II). Uutena esitetään, että rangaistulle on maksettava rahamääräinen hyvitys siltä osin kuin kurinpitomenettelyssä määrätty kurinpitorangeistus on pantu täytäntöön ja kurinpitopäätös on myöhemmin lopullisesti kumottu tai poistettu taikka kurinpitorangeistusta on lievennetty (68 §).

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan katsonut, että lainvoimaa vailla olevan kurinpitorangeistuksen täytäntöönpanoa koskevat säännökset eivät ole hyvin sopusoinnussa perustuslain ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen kanssa, mutta ongelmallisuutta vähentää sotilaskurinpidon tarkoitus, kurinpitomenettelyssä määrättävien rangaistusten luonne, mahdollisuus

keskeyttää tai lykätä täytäntöönpanoa väliaikais määräyksellä sekä rangaistulle maksettava hyvitys. Ehdotettu sääntely ei vaikuta lakiehdotuksen käsittelyjärjestykseen. Perustuslakivaliokunta on kuitenkin esittänyt harkittavaksi säännösehdoitusten muuttamista siten, että lainvoimaa vailla olevan kurinpitorangeistuksen täytäntöönpano edellyttää rangaistun suostumusta tai että väliaikais määräyksen edellytyksiä lievennetään esimerkiksi poistamalla vaatimus "erityisestä syystä".

Hallintovaliokunta katsoo lakivaliokunnan taivoin, että rangaistun suostumuksen asettaminen välittömän täytäntöönpanon edellytykseksi voi tarpeettomasti vaikeuttaa ja lykätä täytäntöönpanoa, eikä pidä sitä sen vuoksi kannatettavana. Perustuslakivaliokunnan lausunnon huomioon ottamiseksi hallintovaliokunta kuitenkin ehdottaa, että täytäntöönpanon keskeyttämisen edellytyksiä lievennetään poistamalla ehdotetusta 56 §:stä vaatimus "erityisestä syystä".

74 §. Poistumiskiellon täytäntöönpano. Esityksessä ehdotetaan, että enintään kolmen vuorokauden poistumiskieltoa ei saa panna täytäntöön poistumiskieltoon määrätyn viikko-ohjelman mukaisen viikonloppuvapaan, juhlapyhän tai vastaavan vapaan aikana. Ehdotus ei vaikuta neljän vuorokauden ja sitä pitempien poistumiskieltojen täytäntöönpanoon. Lisäksi enintään kolmen vuorokauden poistumiskiellon voisi panna täytäntöön sellaisena viikonloppuna, juhlapyhänä tai vastaavana aikana, jona rangaistu on muutenkin palveluksessa.

Ehdotettu enintään kolmen vuorokauden poistumiskieltoja koskeva täytäntöönpanon rajoitus on uusi nykytilaan verrattuna. Muutosehdotusta on esityksessä perusteltu sillä, että varusmieskoulutusta annetaan nykyisin pääsääntöisesti arkisin. Tämän seurauksena poistumiskiellosta on katsottu tulleen aiempaa ankarampi rangaistus silloin, kun täytäntöönpano ajoittuu viikonloppuun, juhlapyhään tai vastaavaan ajankohtaan, joka muutoin olisi varusmiehelle vapaa. Perusteluissa ei ole pidetty yhdenvertaisena, että lyhyeen poistumiskieltoon määrätty menettäisivät myös viikonloppuvapaansa poistu-

miskiellon täytäntöönpanon sattumanvaraisen ajoittumisen vuoksi. Lisäksi on arvioitu, ettei kurinpitomenettelyn joutuisuus kärsi uudesta säännöksestä, koska ratkaisu tehtäisiin ja annettaisiin varusmiehelle tiedoksi mahdollisimman nopeasti.

Puolustusvaliokunta on lausunnossaan esittänyt, että kaikki poistumiskiellot on voitava panna toimeen viivytyksettä. Lausunnosta ilmenee, ettei puolustusvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa tullut esille sellaista painavaa syytä, jonka vuoksi enintään kolmen vuorokauden poistumiskieltoja ei saisi panna täytäntöön viikonloppuvapaan, juhlapyhän tai vastaavan vapaan aikana. Kuulemisissa ei myöskään käynyt ilmi, että joukko-osastojen kurinpitoesimiehet olisivat panneet poistumiskieltoja täytäntöön viikonloppuvapaan tai vastaavan vapaan aikana siinä tarkoituksessa, että poistumiskiellon vaikutus olisi mahdollisimman suuri. Puolustusvaliokunta toteaa, että lyhyiden poistumiskieltojen viivytyksetön täytäntöönpano mahdollistaa tehokkaan ja ennalta ehkäisevän vaikutuksen sotilaallisen kurin ja järjestyksen ylläpidossa.

Lakivaliokunta pitää hallituksen esityksen taustalla olevia perusteita sinällään tärkeinä, mutta katsoo, että poistumiskiellon täytäntöönpanon rajoittaminen ehdotetulla tavalla heikentäisi kyseisen seuraamuksen tehokkuutta. Tämän vuoksi myös lakivaliokunta on katsonut, että kaikki poistumiskiellot on voitava panna täytäntöön viivytyksettä. Lisäksi se toteaa, että ne rikkeet, joista tyypillisesti määrätään lyhyitä 1—3 vuorokauden poistumiskieltoja, ovat hyvin vähäisiä. Pääesikunnan oikeudellisen osaston laatiman seuraamussuosituksen mukaan enintään kolmen vuorokauden poistumiskielto voi seurata esimerkiksi tuottamuksellisesta palvelusrikoksesta, kuten huolimattomuudesta johtuneesta tervehtimisen laiminlyömisestä tai vähäisten varusesineiden hukkaamisesta, taikka luvattomasta poissaolosta, kun poissaolo on kestänyt vain joitakin tunteja. Toisaalta alle kolmen vuorokauden poistumiskielto on seuraamuksena vähäinen, eikä lakivaliokunta pidä sitä liian ankarana seuraamuksena edellä mainituista rikkeistä edes silloin, kun se ajoittuu viikonlop-

puun tai vastaavaan ajankohtaan, joka muutoin olisi varusmiehelle vapaa.

Hallintovaliokunta toteaa, että myös sen asiantuntijakuulemisessa on tullut esiin sekä edellä todettuja, ehdotusta puoltavia että sitä vastaan puhuvia seikkoja. Lyhyiden poistumiskieltojen täytäntöönpanon rajoittamista voidaan perustella erityisesti varusmiesten oikeusturvan ja seuraamuskäytännön yhtenäisyyden lisäämisellä. Toisaalta poistumiskiellon täytäntöönpanon kieltäminen viikonloppuvapaan aikana tai muina vapaapäivinä voi viedä uskottavuutta ja tehoa puolustusvoimien kurinpidolta. Edellä todetun perusteella hallintovaliokunta puoltaa lähtökohtana sitä, ettei enintään kolmen vuorokauden poistumiskieltoa saa panna täytäntöön viikonloppuvapaan, juhlapyhän tai vastaavan vapaan aikana, mutta katsoo, että voi olla tilanteita, joissa tämä on perusteltua rangaistuksen ajoittamiseksi välittömästi rangaistukseen johtaneen teon jälkeen. Rangaistuksen ajoitukselle on tällöin kuitenkin oltava painava syy, ja tämä on perusteltava erikseen kurinpitopäätöksessä. Tässä tarkoitettu painava syy voi olla esimerkiksi se, että toiminta on toistuvaa tai muuten osoittaa piittaamattomuutta kurin ja järjestyksen suhteen ja on perusteltua olettaa, että toiminta voi jatkua.

Selvyyden vuoksi valiokunta toteaa, että lakiehdotuksen 68 § hyvityksestä soveltuu myös tässä tarkoitettuihin tilanteisiin. Siten jos ratkaisupyynnön — tai jos ratkaisupyynnön perusteella annettuun päätökseen on haettu muutosta valittamalla — valituksen johdosta todetaan, ettei painavaa syytä poistumiskiellon täytäntöönpanolle viikonloppuvapaan aikana ole ollut, katsotaan kurinpitovirangaistusta lievennetyn 68 §:ssä tarkoitettulla tavalla ja rangaistulla on oikeus hyvitykseen sen mukaisesti kuin mainitussa pykälässä säädetään. Pykälän 3 momentin mukaan hyvityksen rahamäärästä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Siinä yhteydessä on valiokunnan käsityksen mukaan aiheellista kiinnittää huomiota myös tässä tarkoitettuihin tilanteisiin.

Hallintovaliokunta tähdentää vielä varusmiesten yhdenvertaista kohtelua ja korostaa, ettei poistumiskieltoa saa tarkoituksellisesti lykätä siten, että kiellon täytäntöönpano ajoittuisi ni-

menomaan varusmiehen vapaa-aikaan. Yhdenvertaisen kohtelun kannalta on tärkeää, että puolustusvoimilla on sisäistä ohjeistusta seuraamuksista ja niiden täytäntöönpanosta.

87 §. Rikosten ennalta estämistä ja paljastamista hoitavat virkamiehet. Edellä 36 §:n yhteydessä todetuista syistä hallintovaliokunta ehdottaa, että 2 momenttiin lisätään maininnat tehtävään määräämisestä ja tehtävien kelpoisuusvaatimuksista ja että viittaus puolustusvoimista annettuun valtioneuvoston asetukseen poistetaan.

89 §. Toimivaltuudet rikosten ennalta estämisessä ja paljastamisessa. Edellä 40 §:n yhteydessä todetuista syistä valiokunta ehdottaa, että myös 89 §:n 3 momenttia täsmennetään ilmaisulla "ilman aiheetonta viivytystä".

96 §. Kurinpitorangaistusten määrääminen ammattisotilaille. Pykälässä säädetään kurinpitorangaistuksen määräämisestä silloin, kun tasavallan presidentti on asevelvollisuuslain 83 §:n mukaisesti päättänyt ylimääräisestä palveluksesta. Ehdotuksen mukaan, sen estämättä, mitä 9 §:ssä säädetään, saadaan kaikille sotilaille määrätä kaikkia kurinpitorangaistuksia. Hallintovaliokunnan huomiota on kiinnitetty siihen, että kantahenkilökunnan osalta ei olisi toiminnallisesti järkevää sitoa kurinpitorangaistusten seuraamuslajeja asevelvollisuuslain 83 §:ään. Pykälää on pidetty myös tarpeettomana sen vuoksi, että ammattisotilaiden ylimääräisen palveluksen ja poistumiskiellon on katsottu olevan kurinpitorangaistuksina epäsoveliaita ja vaikeasti täytäntöön pantavia normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Hallintovaliokunta katsoo, että kurin ja järjestyksen ylläpitämisen merkitys korostuu normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Kriisitilanteiden todennäköinen luonne huomioon ottaen voidaan pitää perusteltuna, että myös ammattisotilaille voidaan määrätä ylimääräistä palvelusta ja poistumiskieltoa, joilla ei rauhan ajan palveluksessa kyseisten ammattiryhmien osalta ole merkitystä. Lisäperusteena on myös joukon yhtenäisyys ja henki. Valiokunta tähdentää, että seuraamuslajin valintaan sisäl-

tyy kuitenkin aina harkintaa lakiehdotuksen 49 ja 50 §:n mukaisesti. Valiokunta pitää myös tarkoituksenmukaisena, että soveltamiskynnys kytketään asevelvollisuuslain 83 §:ään. Esimerkiksi valmiuslain (1552/2011) toimivaltuuksien käyttöönottokynnys olisi valiokunnan käsityksen mukaan tässä yhteydessä liian korkea joukkojen organisoinnin ja toimivuuden varmistamisen näkökulmasta. Ehdotettu soveltamiskynnys on myös täsmällisempi kuin voimassa olevan sotilaskurinpitolain 8 luvussa käytetty käsite "sota-aika". Lisäksi suuri osa puolustusvoimien sodan ajan joukoista perustetaan asevelvollisuuslain 83 §:n nojalla, jolloin samaan aikaan myös iso osa ammattisotilaita siirtyy sodan ajan tehtäviinsä.

120 §. Tietojen poistaminen kurinpitoratkaisurekisteristä. Lakiehdotuksen 118 §:n mukaan kurinpitoratkaisurekisteri on puolustusvoimien valtakunnallinen pysyvä henkilörekisteri. Kurinpitoratkaisurekisteriä pidetään sotilaskurinpitomenettelyssä määrättävien kurinpitotoimien ratkaisujen tallentamista ja valvontaa, aiempien kurinpitopäätösten selvittämistä ja rikos- ja seuraamustilastojen ylläpitämistä varten sekä tuomioistuimessa sotilasoikeudenkäyntiasiana käsitellyissä asioissa annettujen ratkaisujen, mukaan lukien kurinpitorangaistusten, tallentamiseksi.

Ehdotetun 120 §:n mukaan tiedot poistetaan kurinpitoratkaisurekisteristä pääsääntöisesti viiden vuoden kuluttua kurinpitorangaistuksen tuomitsemisesta tai määräämisestä. Lakivaliokunta lausunnossaan katsoo, että vähäiset kurinpitorangaistukset, kuten muistutus, ylimääräinen palvelus ja enintään kymmenen vuorokauden poistumiskielto, on perusteltua poistaa kurinpitoratkaisurekisteristä viittä vuotta aikaisemmin, esimerkiksi kolmen vuoden kuluttua kurinpitorangaistuksen tuomitsemisesta tai määräämisestä.

Hallintovaliokunta toteaa, että hallituksen esityksessä ehdotettu säännös vastaa sisällöltään voimassa olevan sotilaskurinpitoasetuksen (969/1983) 14 §:ää. Toisaalta vähäisten kurinpitorangaistusten kohdalla viiden vuoden määräai-

ka tietojen poistamiselle on verrattain pitkä. Esimerkiksi sakkorekisterin sisältämät tiedot poistetaan sakkorekisteristä viiden vuoden kuluttua siitä, kun niitä koskevan seuraamuksen täytäntöönpano on päättynyt (348/2013). Rikosrekisteristä poistetaan tieto ehdollisesta vankeusrangaistuksesta viiden vuoden kuluttua lainvoiman saaneen tuomion antamispäivästä. Kurinpitörangaistuksia koskevien tietojen säilyttämisaikaa arvioitaessa on huomioitava myös, että kurinpitöratkaisurekisteristä siirretään puolustusvoimien kannalta olennaisimmat tiedot asevelvollisrekisteriin. Asevelvollisuuslain 98 §:n mukaan rikos- ja seuraamustiedot poistetaan asevelvollisrekisteristä viimeistään vuoden kuluttua siitä, kun saapumiserä, johon kuuluvaa varten tieto on saatu, on kotiutettu, tai siitä, kun asevelvollinen, jota tieto koskee, on kotiutettu. Myöhemmin saatu tieto poistetaan viimeistään viiden vuoden kuluttua tiedon merkitsemisestä asevelvollisrekisteriin.

Edellä olevan perusteella hallintovaliokunta pitää asianmukaisena, että määräaika vähäisten kurinpitörangaistusten poistamiselle kurinpitöratkaisurekisteristä lyhennetään, ja ehdottaa 120 §:n 1 momenttia muutettavaksi siten, että tieto muistutuksesta, ylimääräisestä palveluksesta ja enintään kymmenen vuorokauden poistumiskiellosta poistetaan kurinpitöratkaisurekisteristä kolmen vuoden kuluttua kurinpitörangaistuksen tuomitsemisesta tai määräämisestä, jollei asianomaista ole tuomioistuimen päätöksellä tai kurinpitomenettelyssä rangaistu. Muiden kurinpitörangaistusten osalta hallintovaliokunta puoltaa hallituksen esityksessä ehdotettua viiden vuoden määräaika.

133 §. Siirtymäsäännökset. Lain 106 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi uudesta sotilasoikeudenhoidon tietojärjestelmästä, joka on puolustusvoimissa rikosten selvittämistä hoitavien virkamiesten käyttöön tarkoitettu pysyvä henkilörekisteri. Se korvaa nykyisin pääesikunnan tutkintaosaston käytössä olevan rikostietorekisterin. Tarkoituksena on, että siltä osin kuin rikostietorekisterissä olevat tiedot täyttävät sotilasoikeudenhoidon tietojärjestelmässä tietojen käsitte-

lyä koskevat edellytykset, vastaavaa käyttötarkoitusta varten talletetut rikostietorekisterin tiedot siirretään sotilasoikeudenhoidon tietojärjestelmään. Informatiivisuuden vuoksi tämän on hyvä käydä ilmi myös lakiehdotuksen siirtymäsäännöksestä. Sen vuoksi hallintovaliokunta ehdottaa, että pykälään lisätään asiaa koskeva uusi 4 momentti, jolloin hallituksen esityksessä ehdotettu pykälän 4 momentti siirtyy 5 momentiksi.

8. Laki puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta

37 §. Puolustusvoimien virkojen kelpoisuusvaatimukset. (Uusi) Hallintovaliokunnan 1. lakiehdotuksen 36 §:n 2 momenttiin ehdottaman muutoksen vuoksi on aiheellista tarkentaa myös hallituksen esitykseen sisällyttämättä, puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 37 §:n 3 momenttia maininnoilla virkojen ja tehtävien erityisistä kelpoisuusvaatimuksista sekä täydentää myös pykälän otsikkoa vastaavalla tavalla. Muutosten vuoksi myös lain johtolausetta on tarpeen täydentää.

10. Laki nimikirjalain 4 §:n muuttamisesta

4 §. Nimikirjaan talletettavat tiedot. Nimikirjalakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että nimikirjaan talletetaan tieto kurinpitörangaistuksesta muistutusta lukuun ottamatta. Nykyisinkin nimikirjaan talletetaan kurinpitoseuraamukset kurinpito-ohjennusta lukuun ottamatta. Ehdotuksen tarkoituksena on säilyttää nykytila, kun erottelu kurinpitörangaistuksiin ja kurinpito-ohjennuksiin poistuu. Hallintovaliokunnan huomiota on kiinnitetty siihen, että kurinpitörangaistusten merkitseminen nimikirjaan voi vaikeuttaa muun muassa ylennyksiä ja että sääntely poikkeaa siitä, millaisia tietoja nimikirjaan talletetaan valtion virkamieslain (750/1994) nojalla.

Puolustusvaliokunta tukee esityksestä antamassaan lausunnossa kurinpitörangaistusten tallettamista nimikirjaan ehdotetulla tavalla kiinnittäen erityistä huomiota sotilaskurinpitomenettelyn erityisluonteeseen sekä sotilaille sää-

dettyyn erityiseen käyttäytymisvelvoitteeseen, joiden katsotaan luovan perusteen sotilaiden muista virkamiesryhmistä poikkeavalle sääntelylle. Myös lakivaliokunta katsoo, että nykytila on perustelua säilyttää puolustusvoimien toimintaympäristöön liittyvien erityispiirteiden vuoksi. Hallintovaliokunta yhtyy lausuntovaliokuntien perusteluihin ja puoltaa nykytilan säilyttämistä hallituksen esityksessä ehdotetun mukaisesti.

12. Laki rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain 31 §:n muuttamisesta (Uusi 12. lakiehdotus)

31 §. Sotilasrikossäännösten soveltaminen.

Voimassa olevan sotilaskurinpitolain mukaan lakia sovelletaan soveltuvin myös rajavartiolaitokseen. Sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta ehdotetun lain 1 §:n 2 momentin mukaan sotilaskurinpidon alaisista henkilöistä rajavartiolaitoksessa säädetään rajavartiolaitoksen hallinnosta annetussa laissa (577/2005, jäljempänä rajavartiolaitoksen hallintolaki). Uusi sääntely edellyttää sovellettavien säännösten yksilöintiä rajavartiolaitoksen lainsäädännössä. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että rajavartiolaitoksen hallintolain 31 §:ään lisätään tätä koskevat säännökset.

Ehdotetun 3 momentin mukaan rajavartiolaitoksen sotilasviroissa palveleviin ja rajavartijan peruskurssilla opiskeleviin sovelletaan, mitä sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain 1—35, 45—85, 94—104, 124 ja 126 §:ssä säädetään. Mainitut pykälät sisältävät lain yleiset säännökset sekä säännökset seuraamuksista kurinpitomenettelyssä, kurinpitomenettelyn edellytyksistä, kurinpitoesimiehen toimivallasta, pakkokeinoista kurinpitomenettelyssä, esitutkinnasta, kurinpitoasian päättämisestä, muutoksenhausta, täytäntöönpanosta,

normaaliolojen vakavista häiriötilanteista ja poikkeusoloista, kurinpitovallankäytön tarkastuksista sekä kurinpitovallankäytön valvonnasta. Vastaavasti rajavartiolaitoksen sotilasviroissa palveleviin ja rajavartijan peruskurssilla opiskeleviin sovelletaan, mitä sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain 130 §:n nojalla säädetään. Lisäksi valtioneuvoston asetuksella on tarkoitus antaa kurinpitovallankäytön täytäntöönpanoon liittyviä ja muita viranomaisten välisiä ilmoituksia koskevia tarkempia säännöksiä.

Lisäksi valiokunta ehdottaa pykälään lisättäväksi uusi 4 momentti, joka sisältää voimassa olevaa 3 momenttia asiasisällöllisesti vastaavat säännökset siitä, mistä asioista annetaan tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella. Viittausten pykälänumerointi on tarkistettu vastaamaan uuden lain numerointia.

Säätämisyjärjestys

Hallintovaliokunta on ottanut asianmukaisesti huomioon perustuslakivaliokunnan 1. lakiehdotuksen 15 §:stä tekemän valtiosääntöoikeudellisen huomautuksen. Näin ollen lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta ehdottaa,

että 2.—7. ja 9.—11. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina,

että 1. ja 8. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset) ja

että hyväksytään uusi 12. lakiehdotus (Valiokunnan uusi lakiehdotus).

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

I OSA	4 luku
YLEISET SÄÄNNÖKSET	Pakkokeinot kurinpitomenettelyssä
1 luku	14 § (Kuten HE)
Yleiset säännökset	15 § <i>Kiinniotto (poist.)</i>
1 ja 2 § (Kuten HE)	Jos kurin, järjestyksen tai turvallisuuden säilyttäminen taikka palauttaminen sitä vaatii, saadaan sotilasoikeudenkäyntilain 2 §:ssä tarkoitetusta rikoksesta tavattu tai todennäköisin syin epäilty ottaa kiinni (<i>poist.</i>).
II OSA	
SOTILASKURINPITOMENETTELY JA RIKOSTEN SELVITTÄMINEN	
2 luku	16—25 § (Kuten HE)
Seuraamukset kurinpitomenettelyssä	5 luku
3—9 § (Kuten HE)	Esitutkinta
3 luku	<i>Periaatteet</i>
Kurinpitoesimiehen toimivalta	26 § (Kuten HE)
10—13 § (Kuten HE)	<i>Esitutkinta joukko-osastossa</i>
	27—34 § (Kuten HE)

Esitutkinta pääesikunnassa

35 §
(Kuten HE)

36 §

Esitutkintaa hoitavat pääesikunnan virkamiehet

(1 mom. kuten HE)

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen virkamiesten viroista, virkoihin nimittämisestä, tehtävään määräämisestä sekä virkojen ja tehtävien kelpoisuusvaatimuksista säädetään puolustusvoimista annetussa laissa (*poist.*).

37 §

Pääesikunnan virkamiesten toimivaltuudet esitutkinnassa

Pääesikunnan esitutkintaa hoitavien virkamiesten toimivaltuuksista 35 §:ssä tarkoitettussa tehtävässä on voimassa, mitä poliisimiehen toimivaltuuksista rikosten esitutkinnassa säädetään esitutkintalaissa, pakkokeinolaissa ja muualla laissa. Mainittujen virkamiesten käytettävissä ovat kuitenkin pakkokeinolain 10 luvussa tarkoitetuista salaisista pakkokeinoista vain:

(1 ja 2 kohta kuten HE)

3) tekninen kuuntelu, *lukuun ottamatta asuntu kuuntelua*;

(4—6 kohta kuten HE)

38 ja 39 §
(Kuten HE)

40 §

Ilmoittamisvelvollisuus

Pääesikunnan esitutkintaa hoitavien virkamiesten on ilmoitettava 35 §:ssä tarkoitettusta rikoksesta, käynnistämästään toimenpiteestä rikoksen selvittämiseksi sekä *ilman aiheutonta viivytystä* 37 §:ssä mainittujen salaisten pakkokeinojen käyttämisestä rikoksen selvittämiseksi poliisille. Ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvista rikoksista ja ilmoitusmenettelystä sovitaan

pääesikunnan esitutkintaa hoitavien virkamiesten ja poliisin välisessä yhteistoiminnassa. Tiedot saa luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla tai muuten sähköisesti.

41 §
(Kuten HE)

Oikeus saada tietoja pääesikunnan suorittamassa esitutkinnassa

42—44 §
(Kuten HE)

6 luku

Kurinpitoasian päättäminen

45 §
(Kuten HE)

46 §

Asian ratkaiseminen kurinpitomenettelyssä ja kurinpitorangeistuksen määrääminen

Kurinpitomenettelyssä voidaan käsitellä rikos, josta tuomioistuimessa yleisen rangaistuskäytännön mukaan ei olisi odotettavissa ankaraa rangaistusta kuin sakkoa. (Uusi 1 mom.)
(2 ja 3 mom. kuten HE:n 1 ja 2 mom.)

47—54 §
(Kuten HE)

7 luku

Muutoksenhaku

55 §
(Kuten HE)

56 §

Väliaikaismääräys

Jos kurinpitopäätös voidaan panna lainvoimaa vailla täytäntöön, joukko-osaston komenta-

ja voi ratkaisupyynnön ja tuomioistuin kurinpitovalituksen johdosta ennen asian ratkaisemista (*poist.*) määrätä, ettei kurinpitopäätöstä ole toistaiseksi pantava täytäntöön tai täytäntöönpanoa jatkettava.

57—68 §
(Kuten HE)

8 luku

Täytäntöönpano

69—73 §
(Kuten HE)

74 §

Poistumiskiellon täytäntöönpano

Enintään kolmen vuorokauden poistumiskieltoa ei saa panna täytäntöön poistumiskieltoon määrätyn viikko-ohjelman mukaisen viikonloppuvapaan, juhlapyhän tai vastaavan vapaan aikana, *ellei tämä ole perusteltua rangaistuksen ajoittamiseksi välittömästi rangaistukseen johdaneen teon jälkeen. Rangaistuksen ajoitukselle on tällöin oltava painava syy ja tämä on perusteltava erikseen kurinpitopäätöksessä.*

(2—5 mom. kuten HE)

75—85 §
(Kuten HE)

III OSA

RIKOSTEN ENNALTA ESTÄMINEN JA PALJASTAMINEN

9 luku

Rikosten ennalta estäminen ja paljastaminen

86 §
(Kuten HE)

87 §

Rikosten ennalta estämistä ja paljastamista hoitavat virkamiehet

(1 mom. kuten HE)

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen virkamiesten viroista, virkoihin nimittämisestä, *tehtävään määräämisestä sekä virkojen ja tehtävien kelpoisuusvaatimuksista säädetään puolustusvoimista annetussa laissa (poist.).*

88 §
(Kuten HE)

89 §

Toimivaltuudet rikosten ennalta estämisessä ja paljastamisessa

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Puolustusvoimien rikosten ennalta estämistä ja paljastamista hoitavan on ilmoitettava *ilman aiheetonta viivytystä* 1 momentissa mainittujen salaisten tiedonhankintakeinojen käyttämisestä suojelupoliisille.

(4 mom. kuten HE)

90—93 §
(Kuten HE)

IV OSA

YHTEISET SÄÄNNÖKSET

10 luku

Normaaliolojen vakavat häiriötilanteet ja poikkeusolot

94—104 §
(Kuten HE)

11 luku

Henkilörekisterit

105—119 §
(Kuten HE)

120 §

Tietojen poistaminen kurinpitoratkaisurekisteristä

Kurinpitoratkaisurekisteristä poistetaan tieto
1) muistutuksesta, ylimääräisestä palveluksesta ja enintään kymmenen vuorokauden poistumiskiellosta kolmen vuoden kuluttua sekä
2) varoituksesta, yli kymmenen vuorokauden poistumiskiellosta, kurinpitosaakosta ja arestista viiden vuoden kuluttua

kurinpitorangaistuksen tuomitsemisesta tai määräämisestä, jollei asianomaista tänä aikana ole tuomioistuimen päätöksellä tai kurinpitomenettelyssä rangaistu.

(2 mom. kuten HE)

121—123 §
(Kuten HE)

12 luku

Valvonta

124—129 §
(Kuten HE)

13 luku

Erinäiset säännökset

130 ja 131 §
(Kuten HE)

14 luku

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

132 §
(Kuten HE)

133 §

Siirtymäsäännökset

(1—3 mom. kuten HE)

Poliisin tehtävien suorittamisesta puolustusvoimissa annetun lain 10 §:ssä tarkoitetun rikostietorekisterin tiedot siirretään tarpeellisilta osin sotilasoikeudenhoidon tietojärjestelmään.
(Uusi 4 mom.)

(5 mom. kuten HE:n 4 momentti)

8.

Laki

puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 7 ja 8 §, (poist.) 16 §:n 4 momentti ja 37 §:n otsikko ja 3 momentti sekä
lisätään 19 §:ään uusi 3 momentti ja lakiin uusi 23 a § seuraavasti:

2 luku

Toimivalta

7, 8, 16, 19 ja 23 a §
(Kuten HE)

37 § (Uusi)

*Puolustusvoimien virkojen ja tehtävien kelpo-
isuusvaatimukset*

tehtävien erityisistä kelpoisuusvaatimuksista, kuten koulutuksesta, kokemuksesta sekä esimiestehtävässä edellytettävästä johtamistaidosta.

Voimaantulosäännös
Kuten HE)

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä puolustusvoimien virkojen ja

Valiokunnan uusi lakiehdotus

12.

Laki

rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain 31 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain (577/2005) 31 §:n 3 momentti ja **lisätään** 31 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1229/2013, uusi 4 momentti seuraavasti:

31 §

Sotilasrikossäännösten soveltaminen

Sotilasoikeudenkäyntiasioiden esitutkintaan ja sotilaskurinpitomenettelyyn rajavartiolaitoksessa sovelletaan, mitä sotilaskurinpidoista ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain (/) 1—35, 45—85, 94—104, 124 ja 126 §:ssä taikka lain 130 §:n nojalla säädetään. Mitä mainituissa pykälissä säädetään pääesikunnan ja puolustusvoimien kurinpitoesimiesten tehtävistä ja toimivallasta, sovelletaan rajavartiolaitoksessa sen esikuntaan sekä kurinpitoesimiehiin.

Tarkempia säännöksiä menettelystä sotilasoikeudenkäyntiasioiden esitutkinnassa sekä sotilaskurinpidoista ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain 10 §:ssä tarkoitetuista rajavartiolaitoksen kurinpitoesimiehistä, sen 33 §:ssä tarkoitetun lausunnon antamisesta ja sen 75 §:ssä tarkoitetusta varoituksen täytönpanosta rajavartiolaitoksessa käsiteltävässä sotilaskurinpitoasiassa annetaan valtioneuvoston asetuksella. (Uusi 4 mom.)

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Helsingissä 6 päivänä maaliskuuta 2014

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Pirkko Mattila /ps	Elsi Katainen /kesk
vpj.	Mika Kari /sd	Timo V. Korhonen /kesk
jäs.	Heikki Autto /kok	Markus Lohi /kesk
	Jussi Halla-aho /ps	Johanna Ojala-Niemelä /sd
	Rakel Hiltunen /sd	Outi Mäkelä /kok
	Reijo Hongisto /ps	Osmo Soininvaara /vihr
	Risto Kalliorinne /vas	vjäs. Antti Rantakangas /kesk.

Valiokunnan sihteereinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne
valiokuntaneuvos Ossi Lantto.